

روابط اسلام و مسیحیت در گفت‌وگوی شهرآرا با ۴دین‌پژوه بررسی شد

پیامبر اکرم (ص) و مدارا با ادیان ابراهیمی

امید حسینی‌نژاد

روزها پیاپی قدم در مسیر کوه حرا می گذاشت. همان جایی که اولین بار عبدالمطلب، جد پیامبر (ص)، در آنجا معتکف شد. محمد(ص) حالا به چهل سالگی رسیده و روزها و شب‌ها برای عبادت و تفکر معتکف غار حرا شده است. در یکی از این شب‌ها ندایی او را فراخواند و گفت: بخوان به‌نام پروردگار...

۲۷رب‌ج آغاز حرکت عظیم حضرت محمد(ص) برای ابلاغ آخرین دین الهی است.او در مسیر دشواری قدم نهاد و برای رسیدن به این مطلوب سختی‌های فراوانی کشید، به‌گونه‌ای که حتی نزدیک‌ترین اطرافینش او را طرد و در این مسیر پرفرازونشیب رهایش کردند. اما این سبب نشد که پیامبر(ص) برای ابلاغ رسالتش خسته شود.

۳سال بعد بانزول آیه «وأنذر عشیرتک الأقرین؛ و خویشان نزدیک‌ت را هشدار ده. (شعراء، ۲۱۴)» آشنایانش را از نبوت خود آگاه کرد و در همان سال بانزول آیه «فاصدع بما تؤمر وأعرض عن المشرکین؛ پس آنچه را بدان مأموری آشکار کن و از مشرکان روی بربتاب. (حجر، ۹۴)» نبوتش را اعلنی کرد.

- مسیحیان نجران؛ جریان‌ی زنده در شبه‌جزیره**

اما از مهم‌ترین جریان‌های مقابل پیامبر(ص) افرادی بودند که به دین مسیحیت و یهودیت ایمان آورده بودند و به‌اراحتی شخصی را به‌عنوان آخرین پیامبر(ص) که در ۲کتاب انجیل و تورات به آن بشارت داده شده بود، نمی‌پذیرفتند.

پیامبر اسلام(ص) در سال‌های اول رسالت خود، با سران کشور‌های جهان مکتابه و بدین وسیله آن‌ها را به دین مبین اسلام دعوت کرد. دراین‌بین، نام‌های نیز به اسقف نجران نوشت و در آن مسیحیان نجران را به آیین اسلام دعوت کرد.

نمایندگان پیامبراکرم(ص) نامه ایشان را به اسقف

مسیحیان نجران رساندند. وی یی از خواندن نامه، شورایی مرکب از شخصیت‌های مذهبی و غیرمذهبی تشکیل داد که وارد مدینه ش‌شوند و از نزدیک با پیامبر(ص) دیدار و دلایل نبوت ایشان را بررسی کنند. مسیحیان نجران با ۲پرسش اساسی به نزد پیامبر(ص) آمدند؛ اینکه رسول خدا آن‌ها را به چه چیز دعوت

دکتر ابوالحسن نجواب
نگاه‌منتی‌پای‌به‌بتشیع‌نیزبه‌تلاش‌هایی‌برمی‌گردد‌که‌جمهوری‌اسلامی‌ایران‌در۴۲سال‌گذشته‌برای‌برقراری‌ارتباط‌با‌واتیکان‌و‌گرم‌نگهداشتن‌رایین‌ارتباط‌انجام‌داده‌است

مرکز مسیحیت در دنیا، با مسلمانان از سال ۹۶۵ میلادی

که اطلاعیه شورای دومی پاپ را اعلام کردند.

سفر پاپ فرانسیس به عراق، در درجه نخست با هدف التیام روح آسیب‌دیده مسیحیان عراق بود. مسیحیان عراق در پی تهاجم داعش به این کشور، رنج‌های بسیاری دیدند و از جانب این گروه ترورستی تحقیر شدند. آمدن پاپ به عراق تجدیدی روحیه‌ای برای مسیحیان این کشور بود. دیدار تاریخی پاپ با آیتا...سیستانی بسیار حائز اهمیت است. اما اینکه انتظار داشته باشیم همه مشکلات با این دیدار حل شود، کمی ساده‌انگاری است. مشکل مسلمانان در استعمار کشورهای غربی ریشه‌ای دارد. کشورهایی که به‌دنبال چپاول سرزمین‌های اسلامی هستند و عزت و استقلال مسلمانان را بر نمی‌تابند. کشورهای استعمارگر در بیشتر مواقع از پاپ تبعیت نکرده و به چپاولگری خود ادامه داده‌اند. پاپ فرانسیس بارها در سخنرانی‌های خود از حقوق مسلمانان و مظلومان دفاع کرده و سعی داشته است صلح را در دنیا گسترش دهد. البته باید برای مقابله با استعمارگران و کسانی که مایل به روابط دوستان مسیحیان و مسلمانان نیستند، امیدوار بود. نتایج مثبت این دیدار در آینده نمایانگر خواهد شد.

نگاه مثبت او به تشیع نیز به تلاش‌هایی‌برمی‌گردد که جمهوری اسلامی ایران در ۴۲سال‌گذشته برای برقراری ارتباط با واتیکان و گرم‌نگهداشتن فعال ایران با واتیکان، مکاتباتی که واتیکان با امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری داشته است، سفرهایی که مقامات مختلف واتیکان به ایران داشتند و توافق‌های که بین ۲طرف شده، همگی در کنار هم به دیدگاه و رویکرد مثبت واتیکان به مذهب تشیع منجر شده است.

کریستوفر کلوهسی
کاتولیک رومی متولد
آفریقای جنوبی و نویسنده
کتاب «فاطمه، دختر حضرت

محمد(ص) «است. وی در این سال‌ها پژوهش‌های متعددی درباره برخی شخصیت‌های مهم عالم تشیع انجام داده است. وی درباره اهمیت دیدار پاپ با آیتا...سیستانی و تأثیر آن بین روابط اسلام و مسیحیت نکاتی را خاطر‌نشان می‌کند.

آیتا...سیستانی عالمی برجسته در میان شیعیان است. او تحصیل را در مشهد و قم شروع کرد و سطوح عالی را

می‌کند و اصرار بر اینکه عیسی(ع) چون از پدری زاده نشده، دارای مقام الوهیت و ویژگی فوق بشری و به تعبیر آن‌ها فرزند خداست. رسول... (ص) در پاسخ مسیحیان آن‌ها را به پرستش خدای یگانه دعوت کرد و اینکه ایشان رسالت دارند مردم را از پرستش بت‌ها بر حذر دارند و به‌سوی پروردگار عالمیان فراخوانند و اینکه عیسی(ع)

در نجف به پایان رساند. مکتب قم و نجف مانند ۲فضای آکادمیک کمبریج و آکسفورد است و این امکان از مراکز مهم علمی در جهان تشیع است. مکتب نجف تحت‌تأثیر علمایی است که در ایران به دنیا آمده‌اند و هر کدام از این عالمان در جهان تشیع ممتازند. اکنون آیتا...سیستانی زعامت حوزه نجف را برعهده دارد و با وجود اینکه قم نیز یکی از مراکز مهم حوزه علمیه تشیع است، وی به‌هیچ‌عنوان باعث ایجاد دوگانگی میان حوزه نجف و قم نشده و توانسته است این موضوع را به‌خوبی مدیریت کند.

پاپ و آیتا...سیستانی آشخصیت معنوی و بزرگ و صدقات عقلا‌نیت هستند و هر دو اشتیاق و سرمایه‌های چشمگیری را صرف پایداری صلح و از‌بین‌بردن خشونت و برقراری عدالت کرده‌اند. دیدار بین پاپ و آیتا...سیستانی در شهر مرقدمام‌علی(ع)، شخصییتی که تاریخ و الهیات تشیع حول محور او می‌چرخد، این موضوع را بسیار مهم و شایان توجه کرده است. از این دیدار در جهان تشیع بسیار استقبال شده است.

محمدرضا زاتری، فعال فرهنگی و دانش‌آموخته دکتری ادیان از دانشگاه قدیس یوسف بیروت، یکی از کسانی است که سال‌ها در لبنان حضور داشته و با مسیحیان لبنان و ارتباط مسلمانان لبنانی با مسیحیان آشنایی کاملی دارد.

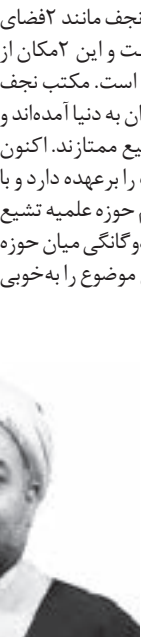
دیدار مهم پاپ با آیتا...سیستانی در نجف اشرف، از رویدادهای مهم جهانی اخیر بود. به این موضوع از زوایای مختلف می‌توان پرداخت؛ چه از جنبه عزت و اقتداری که فرزند خراسان در حوزه علمیه نجف و کشور عراق یافته است و چه از نظر موقعیت جهاد مقاومتی که پیوندهای مشترک میان مسلمانان و مسیحیان عراق در مقابل داعش ایجاد کرد، چه از چشم‌انداز فرصت‌های بزرگی که این تعامل و همکاری برای آینده ترسیم می‌کند و چه حتی در بدبینانه‌ترین شکل، از منظر تهدیدها و نگرانی‌هایی که کلیسای تیشیری می‌تواند برای جهان اسلام رقم بزند.

یکی از وجوه مهم در بررسی این رویداد تاریخی نیز می‌تواند اثری باشد که این دیدار بر تقویت و تحکیم زمینه‌های آشنایی بیشتر مردم جهان با امیرمؤمنان(ع) و مکتب اهل‌بیت(ع) خواهد گذاشت. روابط مسلمانان و مسیحیان در آغاز قرن گذشته، با نقش پررنگ اهل‌سنت آغاز شد و چون شناخت عمومی از اسلام در کشورهای جهان از این پنجره صورت می‌گرفت، توجه چندانی به امام‌علی(ع) و فرزندان او دیده نمی‌شد. اما از دهه‌های میانی قرن پیش، آرام‌آرام زمینه‌هایی

هم پنده‌ای از بندگان خداست و حالات بشری داشته است و نباید صفت الوهیت و فرزند بودن را برای ایشان قائل شد.
اهتمام پیامبراکرم(ص) به رابطه دوستانه و مسالمت‌آمیز با دیگران به‌ویژه مسیحیان روم و نجران، اعتقاد ایشان به زندگی صلح‌آمیز امت اسلامی با دیگر ادیان به‌ویژه مسیحیان، تأکیدِی که بر مدارا با ساکنان مناطقی که با آن‌ها در جنگ بودند و حتی بر قطع‌نکردن درختان و نکشتن بی‌گناهان، اسیران، مجروحان، زنان و کودکان در زمان جنگ و امان‌نامه معروف ایشان به مسیحیان درباره آزادی‌های دینی و مدنی خود، بهترین گشاه بر صلح‌طلب‌بودن پیامبراسلام(ص) است و خود دلیلی است که آن حضرت همواره از جنگ، خون‌ریزی و منازعه‌های بی‌مورد گریزان بودند و منطلق گفت‌وگو را بر هر امر دیگر مقدم می‌داشتند. شاید بهتر یسن دلیل بر این امر، پیمانی باشد که پیامبراسلام(ص) در سوم محرم سال دوم هجری درباره رابطه مسلمانان با مسیحیان در مسجدالنبی(ص) انشا کردند و امام‌علی(ع) آن را نوشتند و پیامبر(ص) آن را مهر کردند.

- دیداری تاریخی در زمانه‌ای پر التهاب**

در همین روزها پاپ فرانسیس، رهبر کاتولیک‌های جهان، به عراق، در این روزهای پرالتهاب منطقه در بردارنده پیام‌های مهمی به دنیا به‌ویژه مسیحیان و مسلمان بوده است. دیدار او با آیتا...سیستانی، زعیم حوزه نجف، می‌تواند در عرصه جهانی تأثیرات فراوانی برای ثبات در منطقه به‌ویژه در کشور عراق داشته باشد. در روزگاری که داعش آتش خشونت‌طلبی را در دنیا شعله‌ور کرده است، فقط توسعه صلح و دفاع از مظلومان به‌وسیله رهبران دینی دنیا می‌تواند راه‌حل بزرگی برای مبارزه با این معضل تاریخی باشد. برای روشن‌شدن تأثیر این دیدار تاریخی، گفت‌وگوی با برخی اندیشمندان و صاحب‌نظران انجام دادیم تا هر یک از نگاه خود به بررسی اثرات مثبت این دیدار در عرصه جهانی و اصلاح روابط مسلمانان و مسیحیان بپردازند.

دکتر محمدرضا زاتری

معرفی بیشتر امام‌علی(ع) وفرزندان ایشان و ترجمه کلمات آن‌حضرت که اقرن پیش با تاتاری از برخی ادبای برجسته مسیحی لبنانی آغاز شده بود، همان چیزی است که امام هشتم(ع) می‌خواست؛ آنجا که فرمود: «سخنان

همه‌جای جهان منتقل کنید، زیرا اگر ایشان سخن ما را بیاموزند، به‌سوی ما خواهند آمد» **دکتر حسن انصاری عضو هیئت‌علمی مدرسه مطالعات تاریخی مؤسسه پرینستون است. وی سال‌ها در کشورهایماندن لبنان، آلمان و آمریکا تحصیل کرده و باندیمشندان مسیحی مختلفی ارتباط داشته است. وی در این سال‌ها مقالات متعددی در حوزه اندیشه اسلامی در مجلات معتبر خارجی منتشر کرده و توانسته است اندیشه ناب شیعی را به دنیا معرفی کند.**

دیدار تاریخی پاپ با حضرت آیتا...سیستانی نویددهنده آغاز فصل تازه‌ای است از گفت‌وگوی دینی و تمدنی، تحکیم عقلا‌نیت دینی، تثبیت صلح و هزیرستی میان ادیان. آیتا...سیستانی در دوران زعامت دینی و مذهبی خود با گفتار و عملش ابعاد تمدنی و فرهنگی و از همه مهم‌تر بعد مدنی سنت تشیع را نشان داد و این دیدار تاریخی با بزرگ‌ترین مرجع مذهبی کلیسا و دنیای مسیحیت، می‌تواند در معرفی بهتر تشیع در جهان تأثیری تمام داشته باشد. نامه‌های سیدمحمدعلی جمال‌زاده به‌علی اصغر حلبی، که کوشش در عراق و ایران و منطقه ما بخشی مهم و کهن از میراث عظیم تاریخی ماست و تشیع به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عناصر تمدنی و هویتی ایران و عراق، اینک از رهگذر این دیدار مهم و تاریخی هم‌سخنی و تعامل سازنده را با مسیحیت جلوه‌گر ساخته است. نجف، حوزه‌ای است که شیخ طوسی، مردی از خراسان، بنیاد نهاد و امروز آیتا...سیستانی زعامت آن را عهده‌دار است.

دکتر حسن انصاری

مسیحیت در عراق و ایران و منطقه‌ی مباحشی مهم و کهن از میراث عظیم تاریخی ماست و تشیع به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عناصر تمدنی و هویتی ایران و عراق

بعثت الهی رسول... (ص) برای همه بشر بوده است

دکتر رسول جعفریان عضویت‌حلمی دانشگاه تهران

بعثت رسول خدا(ص) پیامی است که هدف‌آن تهذیب‌بندگان، آموختن آیات الهی و حکمت به‌ایشان، برداشتن زنجیرها[یضع عنهم]صرهم والأغلال]واراته‌نصوبری از یک‌زندگی اخلاقی براساس اسوه‌بودن رسول... (ص) است.

اساس این دعوت، بندگی خداوند و به‌عبارت رساتر، رواج توحید و یکتا‌پرستی و گذشتن از منبت‌های فردی و قومی است. آدمی که اسامی الهی را تعلیم یافته[و علم‌آدم‌الاسماء]و در نهاد فطرتش تعهدبر بندگی خالقش بسته‌است، بیاردیگر در این عالم، بی‌اعتق، پیامد الهی و هدا‌اینترانه‌رسول‌می‌شنود تا باریزهیز از شرک، راه توحید و بندگی را پیماید.

اساس این دعوت شناخت خداوند و پرستش اوست و پیام‌دان داشتن یک‌زندگی اخلاقی الهی است که چهارچوب اصلی آن اخلاقی نبوی، فقه اسلامی، شعور انسانی و باور به‌قیامت با امید به‌لقای پروردگار و بهره‌مندی از عفو و بخشش اوست.

رسولان الهی تلاش کرده‌اند در این دعوت در مقام یک‌مبشرو منذر، هادی و معلم و مرشد واسوه‌عملی، راه‌راه بشر بنمایانند. راهی که از دالان اخلاق و فقه می‌گذرد و بنیادش بر معرفت الهی و درک این است که فقط اوست که هست و باقی فقط نشانی از اویند و در سمت وسوی او بهره‌ای از وجود دارد.

پیامبر که به‌دعوت مبعوث شد، سیاه و سفید را برابرمرد، عرب را با عجم به یک چشم نگرست، فقیر و غنی را برابرخداوند و در صفت‌نماز در کنارهم نشاند و از قول خداوند گفت که برترین شما متقی‌ترین شماست و پس «ان آکر مکم‌عندا... انقا کم». در قرآن هیچ‌نشانی از منبت‌های فردی و جمعی، عربی و عجمی، قومی و قبیله‌ای دیده‌می‌شود.

در این دعوت الهی و بعثت، ماهیت دعوت انبیایکی است و آنچه خداوند به‌موسی^(ع) و محمد(ص) داده است، پیام واحد دارد، چنان‌که خود تأکید کرده است که: «لا تفرق بین احدثین رسله... این انبیا هر کدام در میان قوم و قبیله‌ای بودند، اما ماهیت دعوت آنان یکسان و یکی بود. خداوند تا تأکید بر این مطلب و در ادامه آن از ادیان می‌خواهد که: «ان اقیموالدین ولا تفرقوا فیه». دین، اندامه‌کننده و میان آن به‌عنوان اینکه این دین از این طایفه و آن یکی از دیگری است، تفرقه ایجاد نکنند.

افتخار اسلام بر این اساس بوده و هست که بعثت الهی رسول... (ص) برای همه بشر بوده و این دعوت فارغ از هر نوع نگاه تبعیضانه میان همه اقوام به پیش رفته است. همین شعار بوده است که بر بره‌او ایرانیان و هندیان و رومیان همه بر آن اساس به اسلام گرویند و اسلامشان نه از ترس شمشیر امویان و عباسیان، بلکه به عشق نگاه برابرنشاندنه اسلام بود که برای آدمی حرمت می‌نهاد و هر کسی را از هر قوم و قبیله‌ای می‌پذیرفت و میان مردمان تفرقه ایجاد نمی‌کرد. این باعث تأسف است که اساس اسلام، احترام به انسان و کرامت انسانی باشد، اما امروز بیشترین اختلاف بین کشورهای اسلامی واقوام مسلمان به‌عنوان عرب و عجم باشد. این نشان از آن است که مادر ادعای اسلام، صادق نیستیم. باید ققت بیشتر جماعات سیاسی، کسانی هستند که نعمت‌خدا را می‌شناسند و به اسم آن بر سر قدرت می‌نشینند و سپس آن نعمت‌ها را با این قبیل رفتارهای قوم‌گرایانه انکار می‌کنند.

اگر آسمان به‌زمین بیاید یا زمین به آسمان، دعوت انبیا همان است که در قرآن آمده است: «قل انما انا بشر مثلكم یوحی الی انما اهلکم الیه‌واحد فممن کان برحقاً لیه‌فعل یعمل عملاً صالحاً ولا یشرک بعباداً لیه‌أخذ». «رسول هم که اشرف آدمیان است، بشری است مانند شما، فقط به او وحی می‌شود بر اینکه خدایکی است. هر کسی که امید دیدار پروردگار را می‌برد، باید عمل صالح انجام دهد و در حین عمل صالح در عبادت پروردگار شریک نرزد. رسولان آمده‌اند که آدمی را به ۲ امر، استفاده از نعمات زندگی و عمل صالح، دعوت کنند: «یا ایها الرسل کلوامن أطیبات واعملوا صالحاً ائی بما تعملون علیم». ای رسولان! از پاکیزه‌ها بخورید و عمل صالح انجام دهید. من به آنچه می‌کنید آگاهم. برای من این قشنگ‌ترین و زیباترین آیت قرآنی است. اول دعوت به بهره‌مندی از یک زندگی خوب و دیگر انجام عمل صالح. این ۲ امر، ارکن اصلی دعوت و بعثت انبیا هستند، بهتر است حکومت‌های مدعی اسلام و توده‌های مسلمان و همه‌ما، بر پایه این ۲ اصل برنامه‌ریزی کنیم.

«شأن نزول» یا «شأن صدور»؟

گاه دیده‌می‌شود که اصطلاح «شأن نزول» را در حق «شعر» یا «اصطلاح» یا «مثل» به کار می‌برند می‌گویند: باره‌ای از شأن نزول‌هایی که فرخ برای اشعار بهار نوشته است، در هیچ‌جای دیگر قابل یافتن نیست. فرخ به‌سابقه و سستی طولانی، شاهد زنده بسیاری از لحظات ناب سرایش‌های بهار بوده است؛ به‌عنوان نمونه شأن نزولی که فرخ برای قصیده به مطلع «یاد باد آن عهد کیم بدی به پای اندر نبود/ جزمی اندر دست و غیر از عشقم اندر نسبید» آورده، با شأن نزولی که در نسخه‌های چاپی آمده است، تفاوت دارد. در نسخه فرخ شأن نزول این قصیده چنین است. (دیوان ملک‌الشعرا بهار، گردآورنده: سید محمود فرخ خراسانی، به کوشش: مجتبی‌مجرد و سیدامیر منصوری، تهران: انتشارات هرمس، ۱۳۹۷ خورشیدی) یا (... خیال کردم حلبی شأن نزول و اصطلاحات و ضرب‌المثل‌های فارسی را در کتاب آورده است، یعنی همان کاری... که خدا بیامرزا میرقلی امینی با عنوان داستان‌های امثال انجام داده است...) (عموجمال، نامه‌های سیدمحمدعلی جمال‌زاده به‌علی اصغر حلبی، به کوشش: دکتر مهناز صفایی، تهران: انتشارات زوار) (این گونه‌تعبیر شیوعی هم یافته و از این رهگذر، بعضی فرهنگ‌های لغت فارسی هم لحاظ شده است. (فرهنگ بزرگ سخن، به‌سرپرستی: دکتر حسن انوری، ج ۱، تهران: انتشارات سخن) و باید هم لحاظ می‌شده، چه خوب یا ناخوب، از استعمالات اهل زبان است. به‌هر روی، خالی از مسامحه نیست و به گمان بنده بر کنار از مفسدتی نیز. تعبیر «شأن نزول» از اصطلاحات علوم قرآنی است و سبب و مناسبت نازل شدن آیات قرآن کریم را بیان می‌کند؛ به‌فرو دامن‌وحی ناظر است و ریشه‌ای عقیدتی دارد. به کار بردن در حق دیگر اقوال، از باب مجاز و گسترده‌گی در استعمال خواهد بود، اما مجازی نادر خور و توسعی بی‌تناسب، زیرا «شعر» یا «اصطلاح» یا «مثل»، به‌عقیده مؤمنان و حتی به‌باور غیرمؤمنان، به اصطلاح «نازل» نمی‌شود تا شأن نزول داشته‌باشد. شاید از برای ادای این معنی که هم‌نظر این گویندگان و نویسندگان است، تعبیر شأن، «صدور و اوقای به‌مقصود باشد.

روزنامه شهرامیدوزندگی

۴شنبه ۲۲ اسفند ۱۳۹۶ ۲۲ رجب ۱۴۳۸

SHAHRAHNEWS.IR

۱۳

اندیشه